

Johannes Flury: «Laschai las scolas en ruaus»

La Lia Rumantscha (LR) e la Pro Grigioni Italiano cumbattan cuminaivlamain l'iniziativa da linguas estras en scola

DA MARTIN CABALZAR

■ **L'iniziativa davart las linguas estras pretenda chi vegnia instrui en las scolas primaras grischunas en l'avegnir mo pli ina lingua estra. En las regiun tudestgas fiss quai l'englais, en las scolas rumantschas e talianas fiss quai tudestg.** Consequentamain na pudessan ils uffants da lingua rumantscha e taliana betg emprender englais en la scola primara, mabain cun tudestg ina lingua naziunala. Quest fatg è l'argument principal per l'opposiziun cunter l'iniziativa.

Grischun sco exot en Svizra

«Cun mo ina lingua estra en scola primara daventass il chantun Grischun in exot ella cuntrada da furmaziun da la Svizra», ha declerà il parsura da la Lia Rumantscha Johannes Flury. Quai na dastgia betg chapitar. La Svizra saja sa decidida per ina soluziun communabla, uschia chi na saja betg prudent ch'il Grischun mondia qua ina via speziala. Tant pli che la soluziun proponida portia cleramain dischavantags per las linguas minoritarias, per il talian anc dapli che per il rumantsch. La midada chaschunassia plinavant difficultads organisatoricas ed avessia consequenzas finanzialas che sajan la finala bleranz pli autas che menziunan en il messadi per mauns dal cussegl grond, accentuescha Flury. La scola grischuna haja subì en il decurs numerusas midadas, autras stettian anc en connex cun il Plan d'instrucziun 21, uscha che la Scola grischuna dovria uss urgentamain ina fasa pli ruassavla enstagl da vegnir sfurzada ad ulteriuras midadas. L'argument principal da l'anteriur directur da la Scola auta da pedagogia Johannes Flury es perquai: «Laschai en ruaus las scolas», empè da confruntar ellas cun adina dapli cuntengns e materias.»

Il parsura dalla Lia Rumantscha Johannes Flury cumbatta ulteriurs experiments cun il concept da linguas en las scolas popularas dal Grischun.

FOTO Y. BÜRKL

La fallida metoda

Sco motiv principal per lur iniziativa menziunan ils iniziants la distgargia da scolars che sajan surdumandads cun duas linguas estras sin il stgalim da la scola primara. La lescha da scola vertenta prevedi gia in'entira retscha da mesiras per sustegnair adequatamain da tut ils scolars che basegnan sustegn supplementar., puntuescha deputà *Illorio Bondolfi*. Ina retschertga fatga dacurt da l'Uffici chantunal da scola populara e sport davart la promoziun integrativa sco era davart las adattaziuns da las finamiras e da la liberaziun da frequentar certs roms en connex cun las linguas estras haja documen-

tà che sulet 4.6% dils scolars interrogai hajan proponì ina adattaziun da las finamiras. La quota da dispensa muntiar a suletamain 0.1 pertschient. L'iniziativa tracti pia in problem senza che quels saja avant maun uschea che l'iniziativa na saja perquai betg necessaria.

Il Grischun sco insla linguistica

Bondolfi è da l'avis che l'iniziativa ni ina eventuala cuntraproposta manassia ad ina isolaziun dal Grischun en la cuntrada da furmaziun da la Svizra. L'instrucziun da linguas saja oz coordinada usche bain sco mai en Svizra. Il model 3/5 cun duas linguas estras sin il stgalim da la sco-

la primara saja realisà gia dapi l'onn da scola 2015/2016 en 23 chantuns da la Svizra. Ils 23 chantuns represchentan 92 pertschient da la populaziun. Suentar che iniziativas corrispundentas en ils chantuns Argovia, Sutsilvania, Lucerna, S. Gagl e Turitg èn vegnidas refusadas en il decurs dals ultims onns, fiss il Grischun la finala il sulet chantun da la Svizra cun mo ina lingua estra en scola primara.

Lecziuns supplementaras sin il stgalim superiur

Tenor lescha sto vegnir contonschì la fin da la scola populara tant tar l'empima sco tar la segunda lingua estra il medem nivel.

Sch' ins cumenza dentant cun il segund linguatg ester obligatori pir sin il stgalim superiur, èsi evidentamain necessari da dotar questa lingua cun dapli lecziuns per cuntanscher suenter trais onns il medem nivel sco en l'emprima lingua estra. Cun acceptar l'iniziativa effectuassan ins bain ina distgargia sin il stgalim primar che na fiss betg necessari ed engrevegliass supplementarmain il stgalim superiur. E quai malgrad ch'ins ha gia oz difficultads da plazzar ulteriuras lecziuns sin il stgalim superiur, accentuescha *Franco Milani*, il parsura da la Pro Grigioni Italiano.

Blers custs supplementars

Tant Johannes Flury sco Franco Milani rendan plinavant attent che la realisaziun da l'iniziativa chaschunia fitg auts custs supplementars tant al chatun sco a las vischnancas. Vegn l'introduziun d'ina lingua estra spustada sin il stgalim superiur, ston vegnir elavurads novs plans d'instrucziun, novs meds didactics e ston ils magisters vegnir qualifitgads posteriuramain per la nova instrucziun. Quai chaschunai custs da milliuns che stoppian per gornda part vegnir surpigliads da las vischnancas. Betg da ignorar ils custs che il chantun ha gia investì per l'introducziun dil model 3/5, che daventassan en quest cass obsolets.

Intervenziun da la confederaziun

Ina vieuta dal Grischun davent da la soluziun d'armonisaziun da la Svizra vegniss a provotgar ina intervenziun da la confederaziun che vegnessia probabel era a pretender ulteriuras midadas en las scolas, puntuescha Illario Bondolfi, il parsura da la grupp parlamentara Grischun dal sid. Ina midada dal concept da linguas existent periclitassia seriusamain la pasch linguistica en noss chantun, avertescha Bondolfi.